

Ομιλία της Ελένης Καδά-Μαγκαφά, Φιλολόγου. Εκφωνήθηκε στον Καθεδρικό Ναό της Μαρτυρικής πόλης των Καλαβρύτων στις 14-08-2012.

Αλλιώςτικός μήνας ο Αύγουστος! Για τους περισσότερους από εμάς είναι ο μήνας των καλοκαιρινών διακοπών, ο μήνας της ραστώνης, της ξεκούρασης, της εκδρομής. Για την Ορθοδοξία όμως είναι επιπλέον ένας μήνας ξεχωριστός, λαμπρός τόσο όσο ο Χριστουγεννιάτικος Δεκέμβρης ή ο πασχαλινός Απρίλης, γιατί είναι ο μήνας που τιμούμε ξεχωριστά την Παναγία, την άχραντο μητέρα όλων μας, εκείνη που προσέφερε το σώμα της για να γεννηθεί ο αμνός του Θεού, σύμφωνα με τη θεϊκή βούληση.

Μεγάλη μάνα της Χριστιανοσύνης είναι η Παναγία. Μεγάλη η τιμή που της έγινε να κυοφορήσει και να γεννήσει το Θεάνθρωπο. Μεγάλος όμως και ο θρήνος της, βαρύς και μακρύς, αφού γνωρίζει η ίδια την τύχη του παιδιού της από την ώρα που γεννήθηκε. Γνωρίζει ότι το σπλάχνο της δεν θα ζήσει και ξέρει τον μαρτυρικό του θάνατο από την στιγμή της γέννας της. Ξέρει ότι με θέλημα Θεού, έτεκεν υιόν Θεού, που δεν της ανήκει αλλά ανήκει στον άνθρωπο. Όμως, η ανθρώπινη φύση της και η μητρότητα είναι εκείνα τα συναισθήματα που την κατακυριεύουν, όταν βλέπει τον Υιό της στο Σταυρό. Η ανθρώπινη φύση νικά την λογική της, νικά την γνώση, βλέπει το παιδί της πεθαμένο και το κηδεύει.

Πέρα από τους νόμους της φύσης, και της φυσικής ακολουθίας μεταξύ θανάτου και ζωής όπου τα παιδιά κηδεύουν τους γονείς τους, η μάνα καλείται να κηδεύσει ό,τι η ίδια έφερε στην ζωή. Δεν το χωράει ο ανθρώπινος νους.

Πάντα το ίδιο συναίσθημα, πάντα ο νους να ακροβατεί ανάμεσα στο συναίσθημα και στη λογική. Πάντα το συναίσθημα νικά και ο άνθρωπος ξεσπά. Η μάνα ξεσπά, θρηνεί η Παναγία και μοιρολογάει, όλα αυτά που ακούγονται στα εγκώμια της Μεγάλης Παρασκευής. Ο υμνωδός, σε πλήρη συναισθηματική φόρτιση, κατανοεί, συμμετέχει, συμπάσχει και αποδίδει με στίχους..

Ω γλυκύ μου έαρ, γλυκύτατον μου τέκνον

που έδυσ σου το κάλλος...

Εκείνες τις υπέρτατες στιγμές του θείου δράματος, η Παναγία δεν κηδεύει ένα Θεό, κηδεύει το παιδί της. Μπορεί να ξέρει την Ανάσταση, μπορεί να τα ξέρει όλα, αλλά εκείνη τη στιγμή είναι μάνα, άνθρωπος και ενταφιάζει το σπλάχνο της.

Μα δεν είναι και η μόνη, που έζησε τον παραλογισμό του μίσους των άλλων πάνω στο παιδί της. Μάνες εκατομμύρια στην ιστορία του ανθρώπου, βρέθηκαν στην ίδια θέση. Σαν την Καλαβρυτινή μάνα, που το χέρι του Θεού τη σημάδεψε για να δοκιμάσει τον άφατο πόνο, την απερίγραπτη οδύνη, αλλά και για να μετρήσει τις αντοχές της και να διαπιστώσει το χαλύβδινο της ραγισμένης της ψυχής.

Τα γεγονότα είναι λίγο πολύ γνωστά σε όλους. Η 13η του Δεκέμβρη του 1943 ήταν η χειμωνιάτικη εκείνη μέρα που τα Καλάβρυτα μπήκαν στο

στόχαστρο της Ιστορίας για μια ακόμη φορά. Οι Γερμανοί κατακτητές εκτελώντας ένα προσεκτικά μελετημένο σχέδιο και για να αποκαταστήσουν το γόητρό τους που είχε τρωθεί σημαντικά μετά τις επιθέσεις των ανταρτών στην περιοχή, άπλωσαν το μακάβριο χέρι του θανάτου και σκέπασαν με τον παγωμένο ίσκιο του τη χιονισμένη πόλη. Ο λόφος του Καπή υπήρξε το θυσιαστήριο εκατοντάδων συμπολιτών μας που βρήκαν τραγικό θάνατο, όχι πολεμώντας σώμα με σώμα σε μάχη που ταιριάζει σε άντρες, αλλά υφιστάμενοι μίαν ανανδρική εκτέλεση εν ψυχρώ με θύτες ανθρώπους φοβισμένους που δίστασαν να αναμετρηθούν με άλλο τρόπο με τους γενναίους Καλαβρυτινούς. Οι ίδιοι ανάνδρικοί εκτελεστές επάξια κατέκτησαν και δικαίωσαν το χαρακτηρισμό τους ως διεστραμμένων πνευμάτων αφού φυλάκισαν τα γυναικόπαιδα στο Δημοτικό σχολείο της πόλης και παρέδωσαν στη φωτιά τα Καλάβρυτα, που προηγουμένως είχαν λεηλατήσει.

Το νήμα της ζωής κόπηκε αδόκητα για τους συμπολίτες μας εκείνους που εκτελέστηκαν εν ψυχρώ στο λόφο του Καπή. Αυτοί υπήρξαν μάρτυρες που η Ιστορία προσκυνά με σεβασμό και με μια ζήλεια ενίοτε γιατί τους έλαχε ένας θάνατος τόσο ένδοξος.

Όμως οι επιζήσαντες, οι γυναίκες και τα παιδιά, είναι οι πραγματικοί ήρωες, γιατί αυτοί πέρα από τον ανείπωτο πόνο για το χαμό των δικών τους, γονέων, συζύγων, παιδιών, αδελφών, είχαν να αντιμετωπίσουν και την αμείλικτη καθημερινότητα, έπρεπε να συνεχίσουν να ζουν. Και πρώτη τους μέριμνα ήταν η ταφή των αγαπημένων τους νεκρών. Οι ηρωίδες των Καλαβρύτων, κατέβασαν τα πτώματα των νεκρών τους, τους έθαψαν σκάβοντας την χιονισμένη γη με τα χέρια τους, αβοήθητες οι περισσότερες, γνώρισαν την προσφυγιά μέσα στον ίδιο τους τον τόπο, ζωντανές νεκρές. Γυναίκες παραλογισμένες από το μεγάλο κακό που όμως από το φουστάνι τους κρέμονταν ένα ή δυο παιδιά. Τα δικά τους παιδιά, που έπρεπε να συνεχίσουν να ζουν σε ένα κόσμο, ερειπωμένο, καμένο, συντριμμένο, σε μια πόλη φάντασμα. Κι αυτές είχαν την υποχρέωση να οικοδομήσουν και πάλι την πόλη τους μέσα από τα αποκαΐδια.

Έπρεπε να κατοικήσουν κάπου, να ταΐσουν τα παιδιά τους, με τί άραγε; Οι πιο πολλές βρήκαν καταφύγιο στα σπίτια των Καλαβρυτινών που είχαν γλιτώσει από τη λαίλαπα της φωτιάς και τα οποία στέγαζαν με χίλιες δυσκολίες πολλές απορφανισμένες οικογένειες. Ευτυχώς που σύντομα κατέφτασαν πατριώτες από τα γειτονικά χωριά για να προσφέρουν ο καθένας από το υστέρημά του ό,τι μπορούσε: λίγο ψωμί, λίγο τυρί, μια κούπα γάλα, καμπόσες σταφίδες. Έτσι, μαζί και με την βοήθεια που προσέφερε αργότερα ο Ερυθρός Σταυρός, αντιμετωπίστηκε προς στιγμή το πρόβλημα της πείνας.

Και τα Καλάβρυτα συνέχισαν το βηματισμό τους: άλλοτε σκοντάφτοντας, άλλοτε τρέχοντας, άλλοτε μπουσουλώντας. Και, όπως διάβασα κάπου, η ζωή πήρε ξανά την εκδίκησή της, πάνω στην ερημιά του θανάτου, από αυτές τις μαυροφορεμένες γυναίκες, που έγιναν σύμβολα της απόλυτης οδύνης μα και της απόλυτης δύναμης. Κι έτσι στήθηκε ένας νέος

κόσμος στην θέση του παλιού, με τον αγώνα και τις προσευχές τους. Τις προσευχές των αθών όλου του κόσμου.

Ως γνωστόν η ανδρεία δεν είναι μόνο ανδρική ιδιότητα αλλά και γυναικεία. Είναι μια υπερβατική ενέργεια που σχετίζεται με το σθένος και την ανυποχωρητικότητα μπροστά στις δυσκολίες, τις φοβίες και τις προκλήσεις της ζωής αλλά και της προσωπικής μας καθημερινής αναμέτρησης με τον εαυτό μας. Και οι γυναίκες των Καλαβρύτων απέδειξαν σε όλους ότι η γενναιότητα είναι γραμμένη και στο δικό τους DNA, γιατί ήταν μακρινοί απόγονοι ηρώων αλλά και θυγατέρες, σύζυγοι και μητέρες ηρώων.

Τα Καλάβρυτα σε όλες τις επετείους των θλιβερών γεγονότων αναθυμούνται τη μακάβρια περιπέτεια, και δεν ξεχνούν αυτή την τόσο μεγάλη κτηνωδία, που πλέον μεταλλάχθηκε σε συλλογικό βίωμα και σε εφалτήριο αγώνων ώστε να μην επιτραπεί ποτέ η επανάληψή του.

Στην Καλαβρυτινή μάνα λοιπόν είναι αφιερωμένο το σημερινό μνημόσυνο. Στη μάνα της μεγάλης θυσίας που η αποτίμηση της πραγματικής της προσφοράς ξεπερνά ακόμα και την ίδια την Ιστορία. Την αφυδατώνει, περιορίζοντάς της σε αφηγήσεις αναγκαστικά στεγνές που δεν προσεγγίζουν το μεγαλείο της. Αυτό το προσεγγίζει κανείς μόνο βιωματικά: αν το νιώσει, το αγγίξει, του υποκλιθεί με την ψυχή του, μόνο με τα μάτια του δακρυσμένα, μόνο με το μυαλό αιχμάλωτο από τη μεγαλοσύνη.

Στη συνεκφορά Καλαβρυτινή μάνα το επίθετο Καλαβρυτινή δεν είναι απλά ένας επιθετικός προσδιορισμός που δηλώνει τόπο καταγωγής. Μετά την 13η του Δεκέμβρη, το επίθετο Καλαβρυτινή αποκτά άλλο σημασιολογικό φορτίο και γίνεται δηλωτικό αριστείας, τίτλος τιμής, έπαινος ξεχωριστός που απονέμεται σε όσες μάνες έζησαν την αγριότητα του ανθρώπου προς τον άνθρωπο, αλλά κουβάλησαν αγόγγυστα την κοσμική οδύνη, μετάλλαξαν το θρήνο σε προσευχή, που ελαφρώνει τις ψυχή από τον αβάσταχτο καημό της απώλειας, υπερέβησαν την πικρία και να τη μετασχημάτισαν σε παρηγοριά.

Υπό την έννοια αυτή Καλαβρυτινή μάνα είναι η μάνα κάθε ανθρώπου που τα αρπακτικά της γης απειλούν με οποιοδήποτε τρόπο.

Είναι η μάνα της Κερπινής, των Ρωγών, του Σκεπαστού, της Λαπάτας, του Τρεχλού, του Μανεσίου.

Είναι η μάνα του Διστόμου, του Χορτιάτη, του Κομμένου, του Βιάννου.

Και τηρουμένων πάντα των αναλογιών Καλαβρυτινή μάνα είναι και η μάνα του Μαλάουι, που θάβει μονάχη το νεκρό παιδί της.

Είναι η μάνα του Ιράν, που είδε το γιο της να πεθαίνει στην κρεμάλα.

Η μάνα του νεκρού στρατιώτη της Αιγύπτου και η μάνα του σκοτωμένου αντάρτη της Λιβύης.

Η Κύπρια μάνα που επί 38 χρόνια κρατά την φωτογραφία του γιού της σαν φυλαχτό και που ακούραστη με θερμοκρασίες υπό το μηδέν τον αναζητά στις Τουρκικές και Αγγλικές εξουσίες.

Καλαβρυτινή μάνα είναι και η μάνα του Ναγκασάκι που έβλεπε να ξεσαρκώνεται το σώμα του παιδιού της στις φλόγες, ανήμπορη να το

υπερασπιστεί και πανικόβλητη έτρεχε καιγόμενη, βιώνοντας μια άδικη, απρόσμενη, παράλογη βία καταστροφής και πολέμου.

Η μάνα της Σρεμπρένιτσα.

Είναι η μάνα που μέσα στον ορυμαγδό του πολέμου κλαίει πάνω στα παράσημα του σκοτωμένου γιου της.

Είναι εκείνες οι γυναίκες-μάνες που μαζεύουν τα κομμάτια τους κάθε φορά που τα σκορπάει ο πόλεμος.

Καλαβρυτινή μάνα είναι και η μάνα η Εβραία, η Πολωνέζα, η Ουγγαρέζα, που την αποχώριζαν από τα παιδιά της βίαια, στοιβαγμένη από τους Ναζί στα βαγόνια της ανθρώπινης παρακμής, αφού την λήστευαν, την κούρευαν, αφαιρώντας της την αξιοπρέπεια και την «εξάγνιζαν» στα γνωστά λουτρά των αερίων, χρησιμοποιώντας την σκόνη τους για σαπούνι!

Κι όλοι οι εκτελεστές ήσαν της «λευκής» φυλής, καθώς και οι άδικα σκοτωμένοι!

Όλες οι μάνες του κόσμου δίδαξαν την αγάπη και την αλήθεια. Μόνο που κάποιες έδωσαν περισσότερη αγάπη στο βλαστάρι τους από όση χρειαζόταν! Καμία δεν απέτυχε! Όλες μάχονται και αγωνιούν για το καλό, την δικαιοσύνη, την ειρήνη και το δίκαιο! Όλες οραματίζονται ελεύθερους ανθρώπους σ' ένα κόσμο ειρηνικό χωρίς βία, πολέμους, χωρίς τις άορατες δυνάμεις του ολέθρου, της καταστροφής, της πείνας, της ορφάνιας που κατασπαράζουν τα παιδιά τους, τα σπλάχνα τους.

Η 13η του Δεκέμβρη του 1943 δεν είναι απλώς μια ακόμα ζοφερή μέρα της σύγχρονης Ιστορίας μας. Η Καλαβρυτινή μάνα δεν είναι ένα απλό μνημείο από πέτρα. Αν την αντιμετωπίσουμε έτσι, τότε το σημερινό μνημόσυνο δεν απέχει και πολύ από μια ακόμα επετειακή φιέστα. Μόνο αν προσεγγίσουμε τα γεγονότα και τα πρόσωπα με τα μάτια της ψυχής, αν τα εκλάβουμε ως εσωτερική περιπέτεια και δοκιμασία του καθενός μας, αν μέσα σε αυτά καθρεφτίσουμε το σήμερα και ζυγίσουμε συγκριτικά το ειδικό του βάρους, τότε ίσως μπορέσουμε να αποκομίσουμε μηνύματα εθνικής αυτογνωσίας και εσωτερικής ανάτασης. Τότε ίσως αντιληφθούμε ότι όλα όσα φοβερά συμβαίνουν στον κόσμο, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά μας, γίνονται δίπλα μας, σχεδόν χτυπούν την πόρτα μας, μας αφορούν, μας καίνε.

Και τότε ίσως μέσα από τον καθένα μας να γεννηθεί ένας καλύτερος άνθρωπος. Και αυτό αφορά όλους, μα περισσότερο τους Καλαβρυτινούς. Είναι βαριά η κληρονομιά των Καλαβρυτινών, γιατί δεν υπάρχει μεγαλύτερη τιμή, από το να είσαι απόγονος μιας τέτοιας μάνας...